

چاپ اول

۲۰۱۰۲۵۴

چگونگی شکل‌گیری یک ابر قدرت اقتصادی

رمزگشایی از صنعتی شدن سریع چین

نویسنده: یی ون

مترجم: حسین صبوری کارخانه

ویراستار: جعفر خیر خواهان

تولید و توزیع کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: Wen, Yi
 عنوان و نام پدید آور: چگونگی شکل‌گیری یک ابرقدرت اقتصادی / نویسنده بی‌ون؛ مترجم حسین صبوریکارخانه؛ ویراستار جعفر خیرخواهان.
 مشخصات نشر: تهران: ترمه، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری: ۲۵۶ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸-۷۱۸-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: The Making of an Economic Superpower: Unlocking China's Secret of Rapid Industrialization.
 عنوان اصلی: Industrial policy -- China
 موضوع: سیاست صنعتی -- چین
 Economic development -- China
 موضوع: رشد اقتصادی -- چین
 Economic development
 موضوع: رشد اقتصادی
 Economic policy
 موضوع: سیاست اقتصادی
 Industrial policy
 موضوع: سیاست صنعتی
 China -- Economic policy
 موضوع: چین -- سیاست اقتصادی
 شناسه آ: ده: صبوری کارخانه، حسین، ۱۳۶۰ - مترجم
 شناسه آ: ه: خیرخواهان، جعفر، ۱۳۴۷ - ، ویراستار
 رده بند کتب: HD ۳۶۱۶/چ۹/۱۳۹۷
 رده بندی دی: ۳۳۸/۹۵۱
 شماره شابشناسی مل: ۵۳۸۳۴۷۹

- ◆ نام کتاب: چگونگی شکل‌گیری یک ابرقدرت اقتصادی
- ◆ نویسنده: بی‌ون
- ◆ مترجم: حسین صبوری کارخانه
- ◆ ویراستار: جعفر خیرخواهان
- ◆ ناظر: سید سجاد نجفی
- ◆ صفحه‌آرایی: انتشارات ترمه
- ◆ طراح جلد: شبنم فروچی
- ◆ مدیر طرح: صالح نیازی
- ◆ نوبت چاپ: چاپ اول ۱۳۹۷
- ◆ ناشر: انتشارات ترمه
- ◆ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
- ◆ چاپ و صحافی: نگین
- ◆ قیمت: ۲۵۰,۰۰۰ ریال
- ◆ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸-۷۱۸-۳

آدرس ناشر: تهران - خ انقلاب - خ ۱۲ فروردین - پلاک ۲۸۶، طبقه ۸ واحد ۸
 تلفن: ۶۶۹۶۱۷۶۹ - ۶۶۹۶۱۸۰۴

دفتر فروش انتشارات ترمه و مرکز فروش شهرستان‌ها: تهران - خ انقلاب - خ ۱۲ فروردین - پلاک ۲۸۶، طبقه اول، واحد ۴
 تلفن: ۶۶۴۸۱۵۱۴ - ۶۶۹۵۷۰۲۱
 فکس: ۶۶۹۵۷۱۲۰

برای اطلاع از نحوه خرید اینترنتی انتشارات ترمه به وبسایت ما به آدرس زیر مراجعه فرمایید.
www.termehbook.ir   Info@termehbook.ir

بباید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

دوست عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله‌ی مولف، مترجم و ناشر است. تکثیر و فروش آن به هر شکلی بدون اجازه از پدیدآورنده کاری غیر اخلاقی، غیر قانونی و غیر شرعی است. نتیجه این عمل نادرست موجب رواج بی‌اعتنایی در جامعه و بروز بی‌آمدهای ناگوار در زندگی و محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌گردد.

تمامی حقوق این اثر متعلق به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران است

سخن آغازین

در دنیای معاصر گروهی افراد برتری هستند که می‌توان آنها را «چین‌شناس» نامید. به نظر می‌رسد موفقیت و جایگاه هنری کسینجر به عنوان معمار و سازنده اندیشه‌ای که چین را با غرب آشتی داد و آنها را از روسیه دور کرد در میان این گروه افراد جایگاه بلندی داشته باشد. این چهره شناخته‌شده در عرصه نظری و عملی در روابط بین‌الملل در کتاب «نظم جهانی، تاملی در ویژگی ملت‌ها و جریان تاریخ» درباره چین می‌نویسد: «... طی هزاران سال، چین به جای آنکه تمایل به دفاع نظامی در برابر دشمنان خود داشته باشد، در پی فریفتن و اغوا کردن آنها...» بررسی تاریخ معاصر چین بویژه پس از مرگ مائوتسه تونگ رهبر مطلق‌گرای حزب کمونیست این کشور نشان می‌دهد رهبران پس از مائو، به اصل یاد شده برگشته‌اند. دن شیائو پینگ با درک پیچیدگی‌های عصر خویش، این نتیجه را بدست آورد که باید غرب را فریب داد و بر آن تسلط پیدا کرد. فریب غرب از چه راهی ممکن بود؟ این همان راهی است که هنوز درباره چین پنهان و پوشیده است، اما یک چیز درباره آن دیگر قابل پوشاندن نبود: برای فریب غرب می‌تواند راهیت خود را حفظ کرد اما از داشته‌های بهره‌ور غرب استفاده کرد. «تجارت آزاد» همان سلاح کارساز غرب بوده است. در اندیشه‌های بزرگان و فیلسوفان آزادی‌تبلور یافت و انگلستان را حاکم جهان کرد و پس از آن به صلح دومی از راه ای‌ها منجر شده است. آزاد کردن تجارت در چین یک راه برای استفاده از مزیت‌های دنیایی آزاد بود، چین پس از مائو به این راه افتاد. بازار وسیع چین و میلیون‌ها مصرف‌کننده فقیر که روز به روز بر قدرت خریدشان افزوده می‌شد نیز البته طمع غرب را برانگیخته بود. معجونی از تجارت آزاد با تاسیس مناطق ویژه اقتصادی در چین راه را برای رشد حیرت‌انگیز این کشور در اقتصاد هموار کرد. رشدهای پایدار و دورقمی در یک دوره ۳۰ ساله موجب شد تا چین به عنوان قدرت دوم اقتصاد جهان در دومین دهه از قرن بیست و یکم قدر برافرازد. آیا چین می‌توانست به انواع فریب‌ها را در مناسبات با غرب به کار گیرد؟ بديهی است این اتفاق نمی‌توانست رخ دهد و چین در دو مقطع «فریب» به توقف شد: نقطه اول، توقف در اقتصاد حفظ قدرت دلار در برابر یوان چین بود. یعنی چینی‌ها حاضر شدند هر دلار آمریکا هر روز در برابر هر یوان چین قدرتمندتر باشد و آنها با استفاده از این حربه صادرات بیشتری انجام دهند. صادرات حدود ۵۰۰ میلیارد دلار کالا به آمریکا در سال ۲۰۱۷ همان فریب بزرگ بود که حالا ترامپ می‌خواهد آن را براندازد. محل دوم توقف چینی‌ها در حوزه سیاست بود: رهبران حزب کمونیست چین حاضر نبوده‌اند و حاضر نیستند از قدرت این حزب کاسته شود و در یک فرایند دموکراتیک نوعی تفویض قدرت اتفاق بیفتد. خیزش چین به عنوان یک ابرقدرت اقتصادی در یک دوره حدود ۴ دهه‌ای اکنون معمایی برای اندیشه‌ورزان و البته سیاست‌مداران شده است. آیا حالا می‌توان چین را مهار کرد؟ آیا روزی که چندان دور نیست، چین به لحاظ مطلق درآمد سالانه

از آمریکا جلو می‌زند می‌توان این غول را مهار کرد؟ آیا چین می‌تواند برای ابد از یوان ارزان دفاع کند؟ آیا می‌توان انتظار داشت نظام سفت و سخت حفظ قدرت به هر قیمت در دست‌های گروه کوچکی از رهبران حزب کمونیست چین تا ابد پایدار باشد؟ پاسخ به پرسش‌هایی از این قبیل در کتاب «چگونگی شکل‌گیری یک ابرقدرت اقتصادی، رمزگشایی از صنعتی‌شدن سریع چین» آمده است.

حسین سلاح‌ورزی

نائب رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران

و قائم مقام دبیر شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

فصل اول. درآمد

- الف) استقامت و تلاش بی‌وقفه چینی‌ها برای صنعتی شدن ۶
ب) میراث چین و اهداف کتاب حاضر ۱۴

فصل دوم. اقدامات بنیادین چین در جهت انقلاب صنعتی

- الف) امنیت غذایی و دام‌مالتس ۲۱
ب) انقلاب کشاورزی اولیه ۲۸
ج) صنعتی شدن اولیه در مناطق روستایی چین ۳۲
د) تغییر ایدئولوژیک به سمت تجارت و تجارت‌گرایی ۴۰
و) دولت‌های مرکانتیلیست؛ خالقین بازارها و پایه‌سازان تجارت ۴۵
هـ) فساد به سبک چین ۵۵
ر) قوانین، درس‌ها و پرسش‌های بنیادین توسعه ۶۱

فصل سوم. نگاهی روشنگرانه به ماهیت و علت انقلاب صنعتی

- الف) ماهیت بنگاه ۷۹
ب) سندرم صنعت نساجی هند ۸۱
ج) ظهور صنعت نساجی و منطبق انقلاب صنعتی انگلستان ۹۱
رشد صنعت نساجی چین ۹۱
منطق انقلاب صنعتی انگلستان ۹۶
د) سه‌گانه صنعتی و نگاهی دیگر به ماهیت و علل انقلاب صنعتی ۱۰۳
چرایی عدم شروع انقلاب صنعتی در هلند، چین یا هند؟ ۱۰۹

فصل چهارم. چرا خیزش چین متوقف شدنی نیست؟

- الف) راهبردهای مناسب توسعه ۱۱۸
ب) «پادگیری حین انجام کار» - منبع نهایی نوآوری‌های مبتنی بر فن‌آوری ۱۲۵
ج) دولت تجارت-بنیان‌قابل، آفریننده بازار ۱۳۷

فصل پنجم. مشکلات اساسی اجماع واشنگتن و نظریه‌های نهادگرا

- الف) قضایای بنیادین اقتصاد رفاه ۱۵۱
- ب) یک نمونه بارز ۱۵۷
- ج) اجماع واشنگتن به عنوان رویکرد رقیب جایگزینی واردات ۱۶۰
- د) همراه‌کننده بودن این رویکردها از جنبه اقتصادی ۱۶۵
- و) ساده‌انگارانه بودن این رویکردها از جنبه سیاسی ۱۶۸

فصل ششم. مطالعه موردی یونگ‌لیان:

«روستای فقیر تا تبدیل شدن به شهر مدرن فولاد»

- الف) متدعسانان کشاورزی و تجاری‌سازی آن ۱۹۲
- ب) صنعتی شدن اولیه از طریق شرکت‌های روستا-شهرستان ۱۹۶
- ج) سیر تطور حرکت سرمایه‌داری صنایع مدرن ۱۹۹
- د) یک گام بزرگ دیگر ۲۰۴
- و) رقابت برای سهم بازار، شرکت اسفند از فن‌آوری‌ها و ارتقاء کیفی محصولات ۲۰۶

فصل هفتم. جمع‌بندی: نظریه‌سازانه جدید توسعه اقتصادی

- منابع ۲۲۹